

İstanbul Göç Kuşları ve Özellikleri

Küçük Orman Kartalı | Fotoğrafçı: Eriğin Bacak

Leylek

Ciconia ciconia

-

"Hacı leylek" adıyla bilinen bir kuştur. Çoğunlukla kırsal yerleşimlere yakın yerlerde yuva yapar. Evlerin baca ve çatılarında, direklerde, ağaç tepelerinde ürer. Çiftler üremek için her yıl aynı yeri tercih eder, gagalarını takırdatarak birbirlerine kur yapar. İstanbul'da göç zamanı yüzbinlerce leylek göç eder. Sonbahar aylarında erginlere katılan yavrularla oldukça kalabalıklaşır; 20 bin hatta 50 bin bireyden oluşan sürüler ağustos ayı sonunda gökyüzünü karartır. Sulak alanların yakınlarında tarlalarda konaklar ve beslenirler. Çarpık kentleşmeden dolayı akşam saatlerinde İstanbul'da apartmanların çatılarına acil durum inişi yaparak geceyi geçirebilirler.

Boy: 95-110 cm

Kanat açıklığı: 108-218 cm

Kara Leylek

Ciconia nigra

-

Beyaz karnı ve kuyruk altı örtüleri dışında siyahıyahtır. Gagası, uzun bacakları ve göz çevresi kırmızı, karnı ile kuyruk altı örtüleri beyazdır. Genci daha soluk renkli; gagası, bacakları ve göz çevresi grimsi yeşildir. Boynunda açık renkli benekler görülür. Yuva malzemesi olarak dal, toprak ve çöpleri kullanır. Çoğunlukla sulak alanlara yakın yerlerde gözlenir. Balıkları, amfibiller, böcekler, kuş yumurtaları ve yavruları, sürüngenler ve küçük memeliler ile beslenir. Yaşlı ormanlar ve kayalıklarda yuva yapar. Bataklık ve tatlı su kenarlarında beslenir. Göç sırasında açık arazide bulunur. İstanbul'da Terkos Gölü, Belgrad Ormanı, Ömerli Barajı ve Şile'de ürerler. Yaz göçmendir ve geçit kuşudur.

Boy: 90-105 cm

Kanat açıklığı: 173-205 cm

Şahin

Buteo Buteo

Koyu kahverengiden beyaza kadar değişik renklerde olabilir. Boynundaki kolyeyle tanınır.

Kanat telekleri ve kuyruğu açık renktedir. Kuyruğu uçuşta kanat genişliğinden kısadır ve üzerinde ince çizgiler bulunabilir. Filmlerde

birçok yırtıcı kuş görüntüsünde montajlanan ısıklı benzeri ses aslında şahine aittir. Türkiye'nin her yerindeki koruluk ve ormanlarda bulunabilir.

Göç zamanı binlercesi bir aradadır. Doğru bölgelerde üreyen kızılımsı alt türüne bozkır şahini (*Buteo buteo vulpinus*) adı verilir.

Boy: 46-58 cm

Kanat açıklığı: 110-132 cm

*Fotografçı, İlan Balzan

Küçük Orman Kartalı

Clanga pomarina

Erginleri düz kahverengidir. Uçuşta açık renkli örtücü tüyleri koyu uçuş telekleriyle kontrast verir. Kanat örtücülerinin el teleklerine kavuştuğu yerde iki beyaz virgül gözükür. Kafa tüylerinin ucu kum sarısına çalar. Göl, bataklık ve akarsular civarında, orman ve korukluklarda yuva yapar. Besininin büyük kısmını kurbağa, yılan ve fareler oluşturur. Avrupa nüfusunun %95'inden fazlası İstanbul Boğazı üzerinden göç eder. Marmara Bölgesi ve Türkiye'nin kuzeydoğusunda ürer.

Boy: 55-65 cm

Kanat açıklığı: 143-168 cm

*Fotografçı, Hüseyin Buğday

Arı Şahini

Pernis apivorus

-
Dar ve uzun kanatlı, uzun kuyruklu, küçük başlı, küçük gagalı, orta boylu bir yırtıcıdır. Kanat ve etek teleklerinde enine kalın çizgiler vardır. Erginleri gözleri açık renkli, gaga dibi gri, ucu siyah ve üst tarafları grimsi renktedir. Ergin erkeklerin kafası grimsi, gözleri parlak sarıdır. Dişiler erkeklerden biraz daha büyüktür, kafası daha kahverengidir. Ağaçlara yuva yapar. Özellikler eşek arılarının larvalarını yerler. Ayrıca kurbağalar, sürüngenler, yavru kuşlar ve kurtçuklarla beslenir. Genellikle açık alanlara yakın olan yaprak döken, ibreli ve karışık ormanlarda bulunur. İstanbul'da Terkos Gölü ve Belgrad Ormanı'nda ürerler. Yaz göçmenidir ve geçit kuşudur.

Boy: 52-59 cm

Kanat açıklığı: 113-135 cm

Yılan Kartalı

Circaetus gallicus

-
Oldukça uzun ve geniş kanatlı, açık renkli, iri bir yırtıcıdır. Tünemiş haldeyken üstü kahverengi, karnı beyaz zemin üzerine çizgilidir. Gençleri daha soluk ve açık renklidir, kafası daha açık tonlarda, kanat altı çizgilenmesi oldukça az, alttan bakıldığında uçları koyu görünen hafif çizgili beyaz bir kanada sahiptir. Yuvasını ağaçlara yapar. Sürüngenler, özellikle yılanlar ve kertenkelelerle beslenir. Yuvasını dal parçaları, otlar, kara yosunları ve yeşil yapraklardan oluşturur. Kuluçka süresi 45-47 gündür. Yavrular 60-80 günde uçmaya başlar. Açık ve genellikle hafif kurak alanlarda, kayalık, az ağaçlı yerlerde, sık olmayan ibreli ve yaprak döken ormanlarda yaşar. İstanbul'da Terkos Gölü ve Tuzla çevresinde ürerler. Yaz göçmenidir ve geçit kuşudur.

Boy: 62-69 cm

Kanat açıklığı: 162-178 cm

Atmaca *Accipiter nisus*

İnce uzun kuyruklu, yuvarlak ve kısa kanatlıdır.

Sırt ve kanat üstleri gri, gözleri sarı, kuyruğu koyu çizgilidir. Alt tarafı enine çizgilidir. Erkeğin karnı ve kanat altı kırmızımsı çizgilidir, dişinin gri çizgilidir. Dişi kurşuni gri, erkek mavimsi gridir.

Bacakları uzun ince ve sarı renklidir.

Küçük kuşlarla beslenirler. Küçük karga ve saksığan kadar büyük kuşları da yerler.

Karışık ve ibreli ormanlarda ürerler. Büyük park ve bahçelerde, şehirdeki korularda da bulunurlar.

İstanbul Boğazı, İstanbul ormanları ve Prens Adaları'nda bulunurlar. Yerli türdür, kış göçmeni ve geçit kuşudur.

Boy: 29-41cm

Kanat açıklığı: 58-80 cm

*Fotografçı, Ömer Toy

Saz Deliesi *Circus aeruginosus*

En büyük delicedir. Kanatları diğer delicelere göre daha geniş ve yuvarlak uçludur; bir şahini andırır ama daha ince vücutlu, dar kanatlı ve uzun kuyrukludur. Kanatlarını "V" şeklinde tutarak uçar. Uçuş sırasında omzundaki flaşlar parlar. Sazlıklara yakın uçar ve aniden alçalıp baskın vererek avlanır. İstanbul'da göç zamanı dâhil her mevsim görülebilir.

Boy: 43-55 cm

Kanat açıklığı: 115-140 cm

*Fotografçı, Ömer Toy

Kara Çaylak *Milvus migrans*

Uzun kanatlı, uzun ve hafif çatal kuyruklu, koyu donuk kahve rengine, orta boylu bir yırtıcıdır. Gövde rengi gri-kahve ile kırmızı arasında değişir ve hafif çizgilidir. Bacakları ve gaga dibi sarı, gaga ucu siyahtır. Erginlerde baş ve iris açık renklidir. Gençler koyu bir yüz maskesine ve göze, belirgin çizgili bir gövdeye sahiptir. Gruplar halinde ağaçlar ve kayalıklarda yuvalanırlar. Hem avcı hem leşçidir; balık, mezbaha atıkları, çöp, evcil kümes hayvanları, küçük memeli, sürüngen ve kuşlarla beslenir. Kapalı ormanlar haricinde pek çok habitatta bulunur. Tarım alanı ve mera gibi açık arazide, akarsular ve diğer sulak alanların çevresinde yaşar. İstanbul'da Tarihi Yarımada'da mezarlıklarda, meydanlarda, cami bahçelerinde ve Terkos Gölü civarında yuva yaparlar. Yaz ve kış göçmenidir, geçit kuşudur.

Boy: 48-58 cm

Kanat açıklığı: 130-155 cm

Akkarınlı Ebabil *Tachymarptis melba*

Türkiye'de görülen bu en büyük ebabil türü, küçük bir doğanı andırır. Genellikle gruplar halinde dolaşır ve beslenir, göç sırasında bazen devasa sürüler oluşturabilir. Kentleşmiş alanlarda sabahın erken saatlerinde, halayda çekilen zilgiti andıran bir nağmeyle öterler. Ötüşü tizleşip kalınlaşan ve hızlanıp yavaşlayan sesli bir "trihihihih" şeklindedir. İstanbul'da veteriner yardımına en çok ihtiyaç duyan kuş türüdür. Çoğu zaman halsiz kalıp yere düşmüş bireylerle karşılaşılır. Bu durumda Doğa Koruma ve Millî Parklar Müdürlüğü ile iletişime geçmek gereklidir.

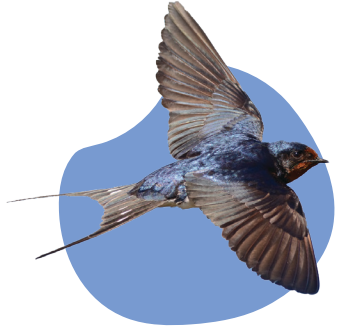
Boy: 20-23 cm

Kanat açıklığı: 51-58 cm

Kır Kırlangıcı *Hirundo rustica*

Türkiye'de en bol bulunan kırlangıçtır. Üst tarafı koyu lacivert, boğazı ve alnı koyu kırmızıdır. Boğazını lacivert bir kuşak çevreler. Erginin kuyruk telekleri beyaz benekli, dış telekleri tel gibi ince ve uzundur. Sahraaltı göçmenidir. Alçak irtifada avlanarak saatte 25-35 kilometre hızla ve günde ortalama 300 kilometre mesafe geçerek göç eder.

Boy: 17-21 cm
Kanat açıklığı: 30-35 cm

*Fotoğrafçı, Arda Dönerekayalı

Arı Kuşu *Merops apiaster*

En bol ve yaygın arıkuşudur. Renkli giysisi ve uzun orta kuyruk telekleriyle dikkat çeker. Boğazı ve kuyruk sokumu sarıdır. Uçuşta kırmızı kanat altı ve koyu renkli firar hattı görülür. Genci daha donuk renkli, daha yeşil ve daha kısa kuyrukludur. Göç dönemlerinde, özellikle ağustos ve eylül aylarında yüksekte göç eden sürülerin sesi duyulabilir.

Boy: 25-29cm
Kanat açıklığı: 36-40 cm

*Fotoğrafçı, Arda Dönerekayalı

Küçük Kartal *Hieraaetus pennatus*

Küçük, tıknaz, yuvarlak kafalı bir kartaldır. Şahin boyundadır, köşeli kuyruğuyla tanınır. Açık ve koyu renkli giysileri bulunur. Karşıdan gelirken kafasının iki yanında nokta şeklinde beyaz flaşlar parlar. Her giysisinde uçuş telekleri siyahtır; kanat örtücüleri beyaz ya da kestane rengi olabilir. Firar hattı oldukça düzdür. Uçuşta kahverengi kanat üstünde 'W' harfini andıran beyaz desen dikkat çeker. Yaz göçmeni ve geçit kuşudur. İstanbul Boğazı çevresinde ve İstanbul'un Avrupa Yakası'nda uygun alanlarda muhtemelen üremektedir.

Boy: 42-51cm
Kanat açıklığı: 110-135 cm

*Fotoğrafçı, Arda Dönerekayalı

Kızıl Akbaba

Gyps fulvus

-

Beyaz kafalı, iri ve uzun boyunlu bir akbabadır. Kanat örtüleri ve gövdesi kırmızı, kuyruk telekleri ve siyah kanatlarıyla bir kontrast oluşturur. Gençinin yakası koyu renkli ve kanat altı daha açık renklidir. Yuvası uçurum yamacında veya korunaklı mağara yapılır. Besin ihtiyaçlarını hayvan leşlerini yiyerek karşılar. Genellikle toynaklı hayvan ve büyük memelilerin yumuşak dokularını yerler. Tek yumurta yaparlar, kuluçka süreleri 50-58 gün arasındadır. Yavruların uçuş süreleri 110-130 gündür. Açık arazide beslenir, kayalık ve dağlık arazide yuva yaparlar. Savan, alpin, bozkır, çayırlar, yarı göller ve çöllerde leş ararlar. Kaya uçurumlarının çıkıntılarında koloni halinde yuva yaparlar. İstanbul'un her yerine ve Küçük Çamlıca'da çokça görülürler. Yaz-Kış göçmenidir ve geçit kuşudur.

Boy: 95-110 cm

Kanat açıklığı: 230-265 cm

Delice Doğan

Falco subbuteo

-

Uçarken orak şekilli kanatlar ve kısa kuyruğu ile ebabilere benzer. Paçaları kırmızıdır. Baş deseni ve genel hatlarıyla küçük bir gökdoğanına benzer. Gövdesinin orta tarafı ve kuyruk dibi kendisinden daha büyük ve açık renk kuyruk sokumlu olan gökdoğanından daha dardır. Uçuşundan zarafet ve hız bir aradadır, yavaşça ve kayar gibi süzülürken derin kanat vuruşlarıyla gösterişli bir şekilde hızlanır. İstanbul'da birçok ağaçlık ve koruda ürer. Yaz göçmeni ve geçit kuşudur. İstanbul'un her köşesinde uygun yaşam alanlarında ürer. Boğaz boyunca oldukça sık bölge tutar. Göç zamanı İstanbul'un her yerinde görülebilir. Mart başından ekim sonuna kadar gözlenebilir.

Boy: 29-35 cm

Kanat açıklığı: 70-84 cm

Küçük Akbaba

Neophron percnopterus

Ülkemizde yaşayan en küçük akbabadır. Sadece yaz mevsiminde görülür, kışı geçirmek üzere Afrika'ya gider. Uzun ve sivri kanatları rüzgârla kaymak için ideal bir yapıya sahiptir. Erginin siyah ve beyaz tüyleri leylekleri andırır. Kısa boynu ve uzun baklava biçimli kuyruğu sayesinde uçuş esnasında kolayca ayrılır. Genç bireylerin tüylerinde koyu gri hâkimdir. Dünyadaki en zeki kuş türlerinden kabul edilir; taş kullanarak bir deve kuşu yumurtasını kırabilir. Mağara benzeri kaya oyuklarında yuva yapar. İstanbul Boğazı'ndan çok seyrek geçerken Anadolu'da yaygın olarak bulunur.

Boy: 55-65 cm

Kanat açıklığı: 155-170 cm

Notlar

